

Europese Unie
Regionaal beleid

nl info regio panorama

| Nr. 15 | december 2004 |

Het Solidariteitsfonds

en risicopreventie

Inhoud

Het Solidariteitsfonds *en* risicopreventie

Solidariteit in de Unie

Met het Solidariteitsfonds, dat werd opgericht na de dramatische overstromingen in de zomer van 2002, wilde de Europese Unie een instrument tot stand brengen waarmee zij in financieel opzicht blijf kan geven van haar solidariteit met lidstaten en kandidaat-lidstaten die worden getroffen door uitzonderlijke rampen.

3

Het Solidariteitsfonds in Saksen (Duitsland) —

Snelle en passende reactie op de overstromingen van augustus 2002

Het snelle herstel van de situatie in Saksen, dat zwaar werd getroffen door de overstroming van augustus 2002, is een bijzonder goed voorbeeld van het doel van het Solidariteitsfonds van de Europese Unie: bevorderen van de wederopbouw van technische en maatschappelijke infrastructuur binnen zo kort mogelijke tijd na een ramp.

10

Uit de praktijk: Tsjechische Republiek

12

Het SFEU in actie: Malta, Frankrijk, Oostenrijk, Spanje

13

Uit de praktijk: Portugal

14

Reportage: Frankrijk — De Gard gereed

15

Het Franse departement Gard werd tot tweemaal toe getroffen door ernstige overstromingen en kreeg van het Solidariteitsfonds van de Europese Unie steun bij het herstel van de enorme schade en de wederopbouw van infrastructuur, gezondheidszorg en maatschappelijke diensten, maar ook bij het verbeteren van de bescherming van dit gebied tegen het water en het voorkomen van risico's. In totaal ging het om 115 projecten die dankzij grote beheersinspanningen binnen de gestelde termijn konden worden voltooid. Een bezoek aan pioniers van het SFEU.

Uit de praktijk: Italië

18

Risicopreventie: een van de prioriteiten van de structuurfondsen voor de periode 2007-2013

19

Er moet op Europees niveau een geïntegreerde algemene benadering van risico's worden ontwikkeld.

Interreg in actie: Nederland, Atlantische ruimte, Noordzee, Alpegebied

21

Photos (blz.): CEDRE (1, 21), projectverantwoordelijken (3, 4, 17), Préfecture de Provence-Alpes-Côte d'Azur (6, 13), European Space Agency (5), Istituto Nazionale di Fisica Nucleare (7), AEIDL (7, 16), Ministerstvo financí (7, 12) Dipartimento della protezione civile (8, 18), Sächsische Staatskanzlei (10), Malta's Planning & Priorities Co-ordination Division (13), Österreichisches Bundesministerium für Inneres (13), Parque Nacional marítimo-terrestre de las islas atlánticas de Galicia (13), Câmara Municipal de Monchique (14), Institution Maintenenon (15), Rijkswaterstaat-Directie Oost Nederland (19), Bulgarian Ministry of Energy and Energy Resources (20), IRMA (21), Interreg IIIB North Sea Programme Secretariat (21), Università degli Studi di Trieste (21).

Omslag: Schoonmaak na de olievervuiling door de Prestige

Eindredactie: Thierry Daman, EG, DG Regionaal beleid

Dit magazine is in het Engels en het Frans gedrukt op kringlooppapier.

Het thematisch dossier is in 19 talen van de Europese Unie beschikbaar op de website http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.htm

Aan de inhoud van deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

Solidariteit in de Unie

Door Johannes Wachter⁽¹⁾

Solidariteit in Duitsland: een menselijke ketting tijdens de overstromingen in 2002

Met het Solidariteitsfonds, dat werd opgericht na de dramatische overstromingen in de zomer van 2002, wilde de Europese Unie een instrument tot stand brengen waarmee zij in financieel opzicht blijf kan geven van haar solidariteit met lidstaten en kandidaat-lidstaten die worden getroffen door uitzonderlijke rampen.

In de zomer van 2002 werd Midden-Europa getroffen door overstromingen van een ongekende omvang, die in hele regio's enorme schade toebrechten aan de sociaal-economische infrastructuur en aan het cultureel en natuurlijk erfgoed. De totale directe schade in Oostenrijk, de Tsjechische Republiek en Duitsland, en enige weken later ook in het zuiden van Frankrijk, werd geschat op meer dan 15 miljard euro.

Op 18 augustus 2002 spraken tijdens een „overstromingentop” de leiders van de getroffen landen, het Deense voorzitterschap van de Raad en de Commissie hun gemeenschappelijke overtuiging uit. Deze landen zouden bij een ramp van een dergelijke omvang moeten worden gesteund. Hierbij waren solidariteits-

maatregelen van de Europese Unie nodig. In de twee daaropvolgende weken stelde de Commissie in een mededeling voor om een nieuw instrument in het leven te roepen dat speciaal bestemd moest zijn voor het bestrijden van grotere rampen door een snelle inzet van financiële middelen⁽²⁾. Zowel lidstaten als kandidaat-lidstaten waarmee de onderhandelingen over toetreding gaande waren zouden een beroep kunnen doen op dit fonds.

Het Europees Parlement en de lidstaten spraken zich unaniem uit voor dit idee. Ook zij wilden deze regeling snel in werking laten treden, zodat men er nog voor het eind van 2002 gebruik van kon maken.

Verordening van de Raad tot oprichting van het SFEU

In recordtijd, dat wil zeggen minder dan drie weken na de publicatie van de mededeling, kwam de Commissie met haar voorstel voor de oprichting van een „Solidariteitsfonds van de Europese Unie”⁽³⁾ (SFEU).

⁽¹⁾ Hoofdadministrateur, Europese Commissie, DG Regionaal beleid. Dit artikel is gebaseerd op het „Rapport van de Commissie — Solidariteitsfonds van de Europese Unie — Jaarverslag 2002-2003 en rapport over de ervaring die is opgedaan gedurende het eerste jaar waarin het nieuwe instrument is toegepast”, COM/2004/397 def., dat op 26 mei 2004 werd goedgekeurd.

⁽²⁾ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad — Reactie van de Europese Gemeenschap op de overstromingen in Oostenrijk, Duitsland en verscheidene kandidaat-lidstaten — Een initiatief uit solidariteit, COM/2002/0481 def.

⁽³⁾ Voorstel voor een verordening van de Raad tot oprichting van het Solidariteitsfonds van de Europese Unie, COM (2002) 514 def., 18 september 2002.

Duitsland, zomer 2002: als de Elbe buiten zijn oevers treedt...

De Raad nam het voorstel onmiddellijk in behandeling. Daarbij stonden twee dingen centraal. Enerzijds de wil om het nieuwe instrument snel goed te keuren en te gaan gebruiken en anderzijds, omdat het alleen als laatste redmiddel moet worden ingezet, het formuleren van waarborgen om te voorkomen dat er te vaak een beroep op wordt gedaan. Op een aantal punten werd het voorstel van de Commissie daarom aanzienlijk aangescherpt.

De Raad nam op 11 november 2002 de nieuwe verordening ⁽⁴⁾ aan. De volgende punten vormen de kern van deze verordening:

- > uit het Solidariteitsfonds van de Europese Unie wordt „hoofdzakelijk” steun verleend wanneer zich grote natuurrampen voordoen in een lidstaat of een kandidaat-lidstaat. In het aanvankelijke voorstel van de Commissie was ook sprake van technologische en milieurampen. Om echter niet in strijd te handelen met het „de vervuiler betaalt”-beginsel en om te voorkomen dat verantwoordelijken hun juridische aansprakelijkheid voor de veroorzaakte schade ontlopen, werd de werkingssfeer ingeperkt;
- > een ramp wordt als „grote” ramp beschouwd wanneer de geraamde schade een bepaalde drempel te boven gaat. Deze is vastgesteld op 3 miljard euro (prijspeil 2002) of 0,6 % van het bruto nationaal inkomen (BNI) van het land (de Commissie stelde in eerste instantie een drempel van 1 miljard euro of 5 % van het BNI voor). Met dit dubbele criterium kan men rekening houden met de relatieve welvaart en de econo-

mische kracht van het getroffen land (zie de tabel met de huidige drempels in absolute cijfers per land).

In dit verband moet worden opgemerkt dat de Commissie alleen kijkt naar de directe schade. Indirecte schade door inkomstenderving en productieschade, waarvoor geen algemeen erkende en vergelijkbare beoordelingsmethodiek bestaat, komt niet in aanmerking voor steun uit het Fonds;

- > in uitzonderlijke gevallen kan het Fonds ook steun verlenen bij rampen waarbij de schade lager is dan de vastgestelde drempel.

1. Wanneer bij een grote ramp die zich in een land voordoet ook een buurland is getroffen (ongeacht de omvang van de ramp in dit land).
2. „Buitengewone rampen in een regio”, waarvoor bijzonder strenge criteria gelden (zie onder). De wetgever wil daar echter uitdrukkelijk een uitzondering voor maken en verzoekt de Commissie om dergelijke verzoeken „met de grootste zorgvuldigheid” te onderzoeken. Als extra drempel heeft de Raad het bedrag dat jaarlijks in totaal beschikbaar is voor deze subsidies beperkt tot 75 miljoen euro;

- > verzoeken moet men indienen via de nationale regering van het getroffen land (en niet door regionale of lokale overheden) en moeten binnen 10 weken na de eerste schade bij de Commissie zijn binnengekomen;

⁽⁴⁾ Verordening (EG) nr. 1212/2002 van de Raad, PB L 311 van 11 november 2002.

- > de steun uit het Fonds is beperkt tot de overheidsuitgaven. Men kan dit alleen gebruiken voor de financiering van de volgende prioritaire noodmaatregelen:
 - a) herstel van infrastructuur (energie, water, vervoer enz., maar ook volksgezondheid en onderwijs);
 - b) tijdelijke huisvesting en inzet van hulpdiensten;
 - c) veiligstelling van de infrastructurele preventievoorzieningen en bescherming van het culturele erfgoed;
 - d) schoonmaken van de getroffen gebieden, inclusief natuurgebieden;
- > verzekerde of verzekerbare schade en zuiver preventieve maatregelen komen niet voor vergoeding in aanmerking. Het begrip van niet-verzekerbaarheid is in de verordening opgenomen om het beginsel dat „de vervuiler betaalt” in stand te houden en om geen afbreuk te doen aan de verplichting om voldoende voorzorgsmaatregelen te nemen. Schade van particulieren en ook van ondernemingen komt dus niet voor vergoeding in aanmerking. Openbaar bezit, dat door de meeste landen doorgaans niet wordt verzekerd, kan echter binnen de reeds genoemde beperkingen voor subsidie in aanmerking komen;
- > verder is het de bedoeling dat het SFEU de bureaucratie tot een minimum beperkt. In tegenstelling tot de structuurfondsen is er daarom geen sprake van programmering of medefinanciering en ook niet van uitgebreide regelingen voor monitoring of rapportage. De uitkering van gelden en de selectie van projecten worden geheel overgelaten aan de begunstigde staat. Toch heeft de Commissie besloten om werkbezoeken te gaan brengen; zo kunnen begunstigten desgewenst om advies vragen en kan de Commissie zich ervan overtuigen dat de uitvoering goed verloopt en dat er

voldoende voortgang wordt gemaakt om te kunnen verwachten dat de subsidie binnen een jaar volledig wordt gebruikt;

- > wel sluiten de Commissie en de begunstigde staat een uitvoeringsovereenkomst waarin wordt vastgelegd aan welke eisen de verdeling van verantwoordelijkheden, de financiële controle enz. in ieder geval moeten voldoen en welke subsidiabele maatregelen zullen worden genomen. Na ondertekening van de overeenkomst maakt de Commissie het volledige subsidiebedrag over en heeft het begunstigde land een jaar de tijd om het geld te besteden. Deze termijn van een jaar kan niet worden verlengd;
- > zes maanden na het einde van de uitvoeringsperiode zendt het begunstigde land de Commissie een eindrapport waarin wordt aangetoond dat het geld op een juiste wijze is gebruikt. Niet of onjuist gebruikte gelden moet het land terugbetalen. Vervolgens sluit de Commissie het dossier.

Drempels voor grote rampen per land in 2004

Land	Drempel (miljoen euro)	Land	Drempel (miljoen euro)
België	1 596,775	Verenigd Koninkrijk	3 066,255
Denemarken	1 083,705	Bulgarije	99,563
Duitsland	3 066,255	Cyprus	63,803
Griekenland	849,027	Tsjechische Republiek	424,259
Spanje	3 066,255	Estland	38,082
Frankrijk	3 066,255	Hongarije	373,017
Ierland	634,065	Litouwen	87,039
Italië	3 066,255	Letland	55,426
Luxemburg	116,321	Malta	25,119
Nederland	2 658,006	Polen	1 212,140
Oostenrijk	1 273,720	Roemenië	289,248
Portugal	757,625	Slovenië	132,975
Finland	837,714	Slowakije	152,626
Zweden	1 518,971		

De drempels voor 2004 komen overeen met 0,6 % van het BNI (cijfers over 2002), met een maximum van 3 miljard euro (prijspeil 2002), wat neerkomt op 3,066255 miljard euro.

Financiering van solidariteit

Een belangrijk probleem dat naar voren kwam bij de oprichting van het Solidariteitsfonds was het vinden van een goede financieringsvorm. Omdat de begroting van de Gemeenschap in het kader van de financiële vooruitzichten 2000-2006 niet altijd voldoende speelruimte biedt, is besloten het SFEU buiten de normale begroting te houden en het te vullen met „nieuwe” extra middelen. Begrotingstechnisch was dat alleen mogelijk door de instelling van een nieuw „flexibiliteitsinstrument” en door een herziening van het interinstitutioneel akkoord over de begrotingsdiscipline tussen de Raad, het Parlement en de Commissie. Op deze basis kan het Fonds jaarlijks voor 1 miljard euro aan subsidies toekennen. Alleen de bedragen die per geval noodzakelijk worden geacht, worden daadwerkelijk gebruikt. Ongebruikte gelden kan men niet doorschuiven naar het volgende boekjaar.

Satellietopname van de bosbranden van 2003 in Portugal en Spanje

Dat betekent dat de Commissie niet zelfstandig kan besluiten om gebruik te maken van het SFEU. Na een zorgvuldige bestudering van het verzoek kan de Commissie namelijk niet meer doen dan voorstellen om steun te verlenen. Vervolgens is een volledige procedure vereist om een begrotingswijziging vast te stellen voor het noodzakelijk geachte bedrag. Pas nadat de Raad en het Parlement hun groene licht hebben gegeven kan de Commissie de subsidie toekennen.

Hoewel de procedure omslachtig en tijdrovend lijkt, heeft deze wel het voordeel dat Parlement en Raad volledig betrokken zijn bij elke situatie waarin een land een beroep doet op de Europese solidariteit.

Steunbedrag

De verordening van de Raad bevat geen specifieke voorschriften over de manier van vaststelling van het toe te kennen bedrag. Wel is er een aantal aanwijzingen in opgenomen, waaronder met name de bepaling dat alle verzoeken eerlijk moeten worden behandeld. Om verder de beginselen van transparantie, solidariteit en subsidiariteit te eerbiedigen, heeft de Commissie een systeem met twee schijven en oplopende percentages ingesteld. Een eerste steunpercentage (2,5 %) is bedoeld voor het deel van de schade dat beneden de drempel van een „grote ramp” blijft. Dit kan men aanvullen met een tweede en grotere schijf (6 %) voor het deel van de schade dat de drempel overstijgt. Dezelfde methode wordt toegepast bij buitengewone regionale rampen met een schade die beneden de drempel blijft. De steun die men in dergelijke gevallen toekent, bedraagt dus 2,5 % van de totale directe schade.

Op deze manier kan het Fonds per jaar meerdere subsidies toekennen voor rampen van verschillende omvang die landen met verschillende economische ontwikkeling treffen. Bij grotere rampen wordt een ruimere steun toegekend dan bij kleine rampen. Het steunbedrag is dan gerelateerd aan de mogelijkheden

Frankrijk: schoonmaakoperatie na de overstroming van de Rhône in december 2003

die het land zelf heeft om de problemen met eigen middelen op te lossen.

Uitvoering van de verordening

Tot september 2004 heeft de Commissie in totaal het tamelijk verrassende aantal van 17 verzoeken om steun uit het Solidariteitsfonds ontvangen (zie de tabel).

Slechts vijf van deze verzoeken zijn gehonoreerd in de categorie „grote rampen” (schade boven de drempel). Dit waren de overstromingen in Oostenrijk, Duitsland en de Tsjechische Republiek in 2002, de bosbranden in Portugal en de stormen en overstromingen op Malta in 2003. Het verzoek in verband met het uitzonderlijke winterweer in Griekenland werd niet in overeenstemming met dit criterium geacht. Op een verzoek in verband met de bosbranden die Spanje in 2003 teisterden werd

Aanvragen om steun uit het SFEU (november 2002-september 2004)

	Land	Aard van de ramp	Omvang	Toegekende steun (miljoen euro)
2002	Oostenrijk	Overstromingen	groot	134
	Tsjechische Republiek	Overstromingen	groot	129
	Frankrijk	Overstromingen (Gard)	regionaal	21
	Duitsland	Overstromingen	groot	444
2003	Spanje	Olievervuiling (Prestige)	regionaal	8,626
	Italië	Aardbeving (Molise/Puglia)	regionaal	30,826
	Italië	Vulkaanuitbarsting (Etna)	regionaal	16,798
	Italië	Overstromingen (Noord-Italië)		Afgewezen
	Griekenland	Uitzonderlijk winterweer		Afgewezen
	Portugal	Bosbranden	groot	48,539
	Frankrijk	Bosbranden (Zuid-Frankrijk)		Afgewezen
	Spanje	Bosbranden (Portugese grens)	buurland	1,331
	Malta	Overstromingen	groot	0,961
	Italië	Overstromingen (Friuli-Venezia Giulia)		Afgewezen
2004	Frankrijk	Overstromingen	regionaal	19,625
	Spanje	Overstromingen (Malaga)		Afgewezen
	Spanje	Bosbranden		Lopend
Totaal toegekende steun				854,706

positief beschikt op grond van het „buurland“-criterium. De tien andere verzoeken, dus de meeste gevallen, vielen in de categorie „regionale ramp“. Slechts één van de rampen was geen natuurramp, namelijk die met de olietanker *Prestige*.

Uit het onderzoek van de aanvragen bleek dat een interpretatie van een aantal wezenlijke begrippen uit de verordening noodzakelijk was om ze in de praktijk te kunnen gebruiken. In haar verslag uit 2004 ⁽⁵⁾ beschrijft de Commissie de diverse problemen die zich hebben voorgedaan en de methode die werd ont-

dan een jaar voortduren. Hoewel een afgelegen of geïsoleerde ligging van een regio op zichzelf geen criterium is, moet in aanvragen voor meer centraal gelegen regio's sprake zijn van bijzonder ernstige redenen.

Aan al deze voorwaarden moet men voldoen om de ramp als „buitengewoon“ te kunnen aanmerken. Deze is dan door zijn aard, vanwege de omvang van de veroorzaakte schade of door zijn effecten op de getroffen regio ernstiger dan men redelijkerwijs zou kunnen verwachten. Tussen december 2002 en september 2004 heeft de Commissie geoordeeld dat slechts zes van

Italië: uitbarsting van de Etna in de herfst van 2002

wikkeld om een eerlijke en samenhangende behandeling van verzoeken te waarborgen.

De meeste problemen hebben betrekking op verzoeken om bijzondere steun uit het Fonds op grond van het criterium van een buitengewone regionale ramp. Daarvoor gelden drie voorwaarden: 1) de ramp moet „hoofdzakelijk“ een natuurramp zijn, 2) het grootste deel van de bevolking van de regio moet zijn getroffen en 3) men moet aantonen dat de ramp ernstige en duurzame gevolgen heeft voor het leefklimaat en de economische stabiliteit van de regio.

Daarnaast benadrukt de verordening dat bijzondere aandacht moet worden geschonken aan afgelegen of geïsoleerde regio's.

Deze criteria leveren specifieke problemen op. Het aanvragende land moet met name een nauwkeurige opgave doen van de getroffen regio en de daar wonende bevolking. Het moet aantonen dat ten minste 50 % van de inwoners ten gevolge van de ramp persoonlijke schade of ernstig nadeel heeft ondervonden. Hoewel men geen rekening hoeft te houden met bestuurlijke grenzen (omdat rampen dat immers ook niet doen), moet de getroffen regio wel aangrenzend zijn. Geografisch gespreide gebeurtenissen kunnen niet samen als één ramp worden geteld. Gelet op de reden waarom het SFEU is opgericht, moet daarnaast de getroffen bevolking of regio van een aanzienlijke omvang zijn, zo kunnen zuiver plaatselijke gebeurtenissen die niet van invloed zijn op de economische stabiliteit worden uitgesloten. Zo moet men aantonen dat er sprake is van negatieve effecten op de leefomstandigheden. Hieronder valt langdurige tijdelijke huisvesting, langdurig ontbreken van normale infrastructuurvoorzieningen (water, energie, belangrijkste vervoersinfrastructuur, telecommunicatie enz.) en blijvende gevaren voor de volksgezondheid. Ook moeten deze effecten niet veel korter

Herbouw van een brug in de regio Pilsen (Tsjechische Republiek)

Pont du Gard (Frankrijk): op de voorgrond een beschermingsmuur die met steun van het SFEU is gebouwd

⁽⁵⁾ Zie noot 1.

de verzoeken aan deze criteria voldeden. Hiervoor is dan ook voorgesteld om steun uit het Fonds te verlenen. Vier andere verzoeken wees de Commissie af.

Eerste lessen

De oorspronkelijke reden voor de oprichting van het Solidariteitsfonds en het daaraan ten grondslag liggende concept sluiten aan bij de wens om binnen de Unie een instrument tot stand te brengen waarmee zij blijk kan geven van haar financiële solidariteit met lidstaten en kandidaat-lidstaten die het slachtoffer worden van dermate ernstige rampen die zij met hun eigen middelen niet kunnen bestrijden. Daarom hebben de lidstaten — in de geest van het subsidiariteitsbeginsel — besloten om buiten de gewone begroting van de Gemeenschap financiële steun te verlenen.

De vijf grote rampen waarvoor sinds 2002 steun is verleend uit het Solidariteitsfonds, vormen een bewijs van zijn doelmatigheid en hebben aangetoond dat het Fonds zijn taak vervult. Desalniettemin zou een aantal bestuurlijke verbeteringen en een rationalisering van de begrotingsprocedure een nog snellere uitkering van subsidies mogelijk maken.

Voor de gevallen die net buiten de werkingssfeer van het Fonds vallen, moet de conclusie genuanceerder zijn.

Verzoeken om steun uit het Fonds voor rampen waarvan de schade *beneden* de drempel van een „grote ramp” blijft, zijn eerder regel dan uitzondering. De beoordeling van de bijbehorende specifieke criteria bleek vaak moeilijk en tijdrovend te zijn.

Ondanks deze zwakke punten en kritiek van de Raad over het gebrek aan zorgvuldigheid bij de toepassing van de criteria kan worden geconcludeerd dat ook voor buitengewone gevallen het

Fonds doorgaans op bevredigende wijze heeft gefunctioneerd. Aan de recente aanvragen is echter te zien dat landen steeds vaker steun vragen voor kleinschalige rampen, ondanks de duidelijke omschrijving van de situaties waarin men een beroep op het Fonds kan doen. Blijft nog de vraag of dit gevolgen voor de wetgeving zal hebben.

En de toekomst?

In haar rapport van 26 mei 2004 schrijft de Commissie dat het na een periode van nog geen twee jaar waarin de verordening bestaat nog te vroeg is om een definitief oordeel te geven over de werking van het Fonds of om de verordening ingrijpend te wijzigen. Dit ondanks de reeds bekende problemen.

Daarnaast wordt het steeds duidelijker dat de Unie met het Solidariteitsfonds en de diverse momenteel beschikbare communautaire instrumenten waarschijnlijk niet passend kan reageren op alle mogelijke grote crises waarbij maatregelen op Europese schaal wenselijk zouden zijn. Voorbeelden daarvan zijn terroristische aanslagen, grotere technologische ongevallen of bedreigingen van de volksgezondheid.

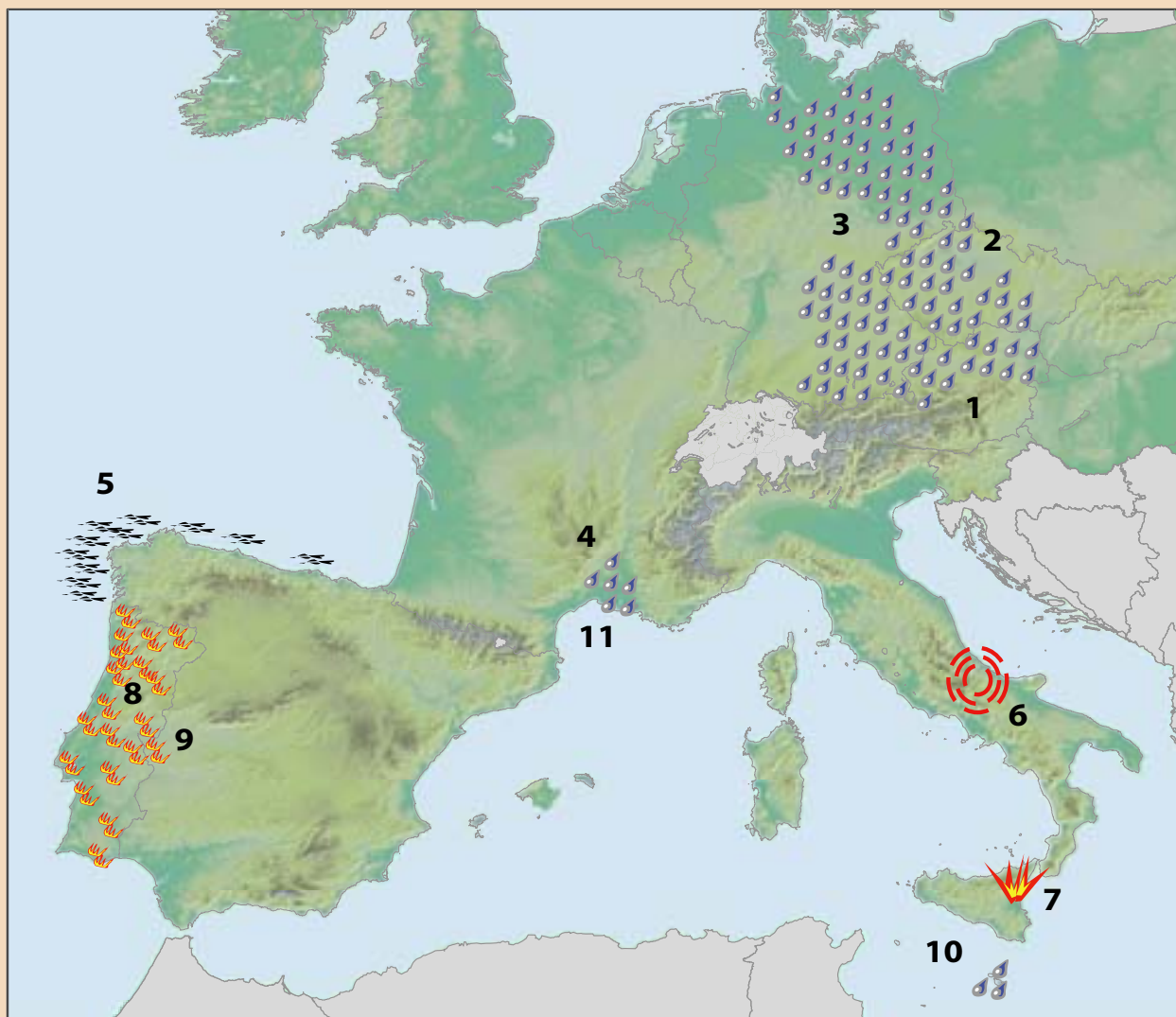
Om deze redenen heeft de Commissie in haar mededeling over de financiële vooruitzichten 2007-2013 ⁽⁶⁾ voorgesteld om op Europees niveau bestaande maatregelen en instrumenten en een aantal nieuwe of aanvullende initiatieven samen te brengen binnen een stelsel voor solidariteit en snelle reactie waarmee men in noodsituaties gemeenschappelijk kan optreden. Dit biedt de burgers bij grote rampen een Europees antwoord. Dit stelsel kan ook gelden beschikbaar stellen voor steun aan slachtoffers van terrorisme, tegemoetkomen aan de wensen van de burgerbescherming en reageren op crises in de volksgezondheid en de gevolgen van andere natuurrampen. Er is nog veel te doen...

Tijdelijke schoolgebouwen voor de slachtoffers in San Giuliano di Puglia (Italië), gefinancierd uit het SFEU

⁽⁶⁾ Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement: Financiële vooruitzichten 2007-2013, COM(2004) 487 def., 14 juli 2004.

Solidariteitsfonds van de Europese Unie (SFEU)

Steun uit het SFEU tussen november 2002 en september 2004

2002		(mln euro)	2003		(mln euro)	2004		(mln euro)
1. Oostenrijk	Overstromingen	134,000	5. Spanje	Olievervuiling	8,626	11. Frankrijk (Rhône)	Overstromingen	19,625
2. Tsjechische Republiek	Overstromingen	129,000	6. Italië	Aardbeving	30,826			
3. Duitsland	Overstromingen	444,000	7. Italië (Etna)	Vulkaanuitbarsting	16,798			
4. Frankrijk (Gard)	Overstromingen	21,000	8. Portugal	Branden	48,539			
			9. Spanje	Branden	1,331			
			10. Malta	Overstromingen	0,961			

Het Solidariteitsfonds in Saksen (Duitsland)

Snelle en passende reactie op de overstromingen van augustus 2002

door Ulrich Kraus ⁽¹⁾

Het snelle herstel van de situatie in Saksen, dat zwaar werd getroffen door de overstroming van augustus 2002, is een bijzonder goed voorbeeld van de doelstelling van het Solidariteitsfonds van de Europese Unie: bevorderen van een zo spoedig mogelijk herstel van technische en maatschappelijke infrastructuur na een ramp.

De hangbrug van Grimma vóór en na de interventie van het SFEU

Tussen 10 en 19 augustus 2002 veroorzaakte uitgebreide neerslag in met name de bovenloop van de Elbe en zijn zijrivieren rampzalig hoge waterstanden die men in Duitsland nog niet eerder had meegemaakt. Saksen werd het ergst getroffen. Op 12 augustus viel op een aantal plaatsen in een tijdsbestek van 24 uur een enorme hoeveelheid water van meer dan 400 ml per m². Hierdoor zwollen de zijrivieren van de Elbe in het Ertzgebergte gevaarlijk aan. Enorme waterstromen baanden zich daarbij een weg door de smalle dalen van dit bergmassief en sleurden op hun weg alles met zich mee. Deze eerste wateroverlast werd zo'n vijf dagen later gevolgd door een nieuwe sterke stijging van het waterpeil in de Elbe. Deze kon de grote hoeveelheden water uit de Duitse en Tsjechische zijrivieren niet verwerken en bereikte op 17 augustus in Dresden een recordhoogte van 9,40 m. Dat was ongeveer 70 cm hoger dan de hoogste stand die ooit werd gemeten in de hoofdstad van Saksen, die het zwaarst werd getroffen door de overstromingen.

Het meest dramatische gevolg van deze ramp was de dood van twintig mensen die in Saksen door de watermassa's werden meegesleurd. Ongeveer tweederde van het Land kwam onder water te staan. Zo'n 25 000 huizen werden beschadigd. 400 daarvan werden volledig verwoest. Circa 740 km wegen, 466 bruggen en 20 % van het spoorwegnet in Saksen werden beschadigd of verwoest. Ongeveer 10 % van de ziekenhuizen in het Land moesten worden geëvacueerd vanwege de overstromingen waardoor ook 280 sociale instellingen (bejaardenoorden, tehuisen voor gehandicapten

enz.) werden getroffen. Een groot aantal monumenten en culturele gebouwen, waaronder de beroemde Semperoper of de Zwinger in Dresden werden ernstig beschadigd door het water. Ten slotte leden circa 12 000 bedrijven met zo'n 100 000 werknemers waterschade, waardoor hun bedrijfsactiviteiten soms duurzaam ernstig werden verstoord.

In totaal werden in het Land Saksen meer dan 100 000 schadegevallen genoteerd. De opgegeven schade was ongeveer 8,7 miljard euro waarvan — volgens de criteria van de uitgevoerde hulpprogramma's — circa 6,7 miljard voor vergoeding in aanmerking kwam. Een miljard euro werd opgebracht door particuliere uitkeringen, waaronder die van verzekeringsmaatschappijen, een aantal inzamelingsacties of de eigen middelen van slachtoffers. De resterende 5,7 miljard euro kwam uit de openbare middelen: in totaal werd circa 4,8 miljard euro beschikbaar gesteld door het Solidariteitsfonds van de Europese Unie (SFEU) en het Fonds voor steun aan de wederopbouw van de Bondsrepubliek Duitsland. Om alle sporen van de ramp uit te wissen, moeten Saksen en de getroffen gemeenten dus zelf in de komende jaren alleen voor schade aan de infrastructuur ongeveer 950 miljoen euro opbrengen.

⁽¹⁾ Kanselarij van het Land Saksen, directeur van het Bureau wederopbouw.

Al tijdens de overstromingen werd er een Bureau wederopbouw opgericht om de noodzakelijke steunprogramma's te coördineren. Allereerst moest de bevolking uit de meest getroffen gebieden worden geholpen en moesten de toegangswegen naar deze gebieden worden hersteld. Daarbij werden veel wegen die letterlijk door de watermassa's waren weggeslagen, bruggen en water- en gasleidingen in eerste instantie provisorisch hersteld.

Ook moest de omvang van de schade goed worden vastgesteld. Er moesten dus gemeenschappelijke criteria worden opgesteld die als uitgangspunt konden dienen voor een taxatie van de ontstane schade en voor een raming van de kosten voor duurzame wederopbouw. Bij het bepalen van de schade werd alleen gekeken naar schade die een rechtstreeks gevolg was van de overstromingen, dus verwoeste huizen, bedrijfspanden of infrastructuur. Er werd geen rekening gehouden met indirecte schade, waaronder bijvoorbeeld de derving van inkomsten door bedrijven, omdat deze schade bijzonder moeilijk is vast te stellen. De directe schade werd berekend door een groot aantal deskundigen uit heel Duitsland en ook uit het buitenland.

Op 11 december 2002 besloot de Europese Commissie om aan Duitsland een bedrag van 444 miljoen euro uit het SFEU beschikbaar te stellen om een bijdrage te leveren aan de financiering van de noodmaatregelen die werden genomen tijdens de overstromingen van augustus 2002. De overeenkomst voor de uitvoering van dit besluit werd de volgende dag door de Europese Commissie en de lidstaat ondertekend.

Vanwege de federale structuur van Duitsland is het gebruik van de steun uit het SFEU een bevoegdheid van zowel de federale overheid als van de betrokken Länder. In het Land Saksen waren drie verschillende bestuurslagen betrokken bij de uitvoering van het Solidariteitsfonds. Een coördinerende rol werd vervuld door het Bureau wederopbouw van de kanselarij van Saksen. Deze dienst verzorgde de coördinatie en de organisatie van de financiële steun met de diverse bevoegde instanties. De belangrijkste taken waren:

- > het regelen van de praktische details met de federale staat en de Europese Commissie;
- > het opstellen van procedures;
- > het oplossen van uitvoeringsproblemen met specifieke bevoegde instanties en de diensten die belast waren met de toekenning van de steun.

De uitvoering van de steun werd verzorgd door de diverse bevoegde ministeries. Zij waren met name verantwoordelijk voor de technische uitwerking van de gefinancierde maatregelen en voor de administratieve uitvoering van de steun uit het SFEU en het toezicht daarop.

Een onafhankelijke instantie van het ministerie van Financiën van Saksen heeft de bijstandsverlening formeel afgesloten na te hebben gecontroleerd of de begunstigden van de subsidies en de met de toekenning belaste diensten het geld goed en voor de vastgestelde doelen hadden gebruikt. Dankzij de ruime ervaring van de betrokken dien-

sten met het beheer van de structuurfondsen kon dit onderzoek op zeer doelmatige wijze plaatsvinden.

Van de 265 miljoen euro die uit het SFEU aan Saksen werd toegekend, werd 60 % nog tijdens de overstromingen gebruikt voor het financieren van beschermende maatregelen en voor het bestrijden van het water. Hiermee werd met name de inzet van hulpdiensten gefinancierd. Met het geld uit het SFEU kon Saksen ook de kosten voor evacuatie en tijdelijke huisvesting van de getroffen bevolking en voor hun (medische) verzorging tijdens en na de ramp dekken. Ten slotte financierde het SFEU maatregelen die rechtstreeks waren gericht op het herstel van de door het water veroorzaakte schade. Dit betrof voornamelijk schoonmaken, opruimen en afvoeren van modder en andere werkzaamheden die noodzakelijk waren voor een eerste herstel van de verwoeste infrastructuur.

De resterende 40 % van het Europese geld voor Saksen werd gebruikt voor noodmaatregelen om acute gevaren af te wenden, voor herstel van volledig verwoeste infrastructuur (wegen, vaarwegen, sociale en gezondheidsinfrastructuur) en voor bescherming van het culturele erfgoed. Een goed voorbeeld hiervan zijn de reddingsoperaties op de Theaterplatz van Dresden, met zijn beroemde Semperoper, de Zwinger en het Taschenbergpaleis. Op 12 augustus was dit schitterende plein namelijk in een mum van tijd ten prooi gevallen aan het water uit de Weißeritz.

Door — soms zelfs nog tijdens de ramp — bijzonder snel en vaak met steun uit het SFEU een aantal beschermings-, opruimings- en herstelmaatregelen te nemen kon Saksen de schade door de overstromingen nog enigszins beperken. De snelheid waarmee het opruimingswerk werd uitgevoerd heeft het uitbreken van ziektes voorkomen. Dankzij deze snelheid konden ook binnen een paar dagen de toegangswegen en andere verbindingen met de meest getroffen regio's worden hersteld. Deze lagen met name in de smalle dalen van het Ertsgebergte die de zijrivieren van de Elbe doorsnijden. De drinkwater- en gasvoorziening werd in een tijdsbestek van enkele weken hersteld. Daarnaast kon men de schade aan culturele en historische gebouwen binnen enkele maanden herstellen en konden deze gebouwen snel weer voor het publiek worden geopend.

De regering van Saksen streefde ernaar om voor eind 2004 de schade van de overstromingen van augustus 2002 zo veel mogelijk te herstellen. Ook moesten de herstelwerkzaamheden op duurzame wederopbouw zijn gericht, zodat men de schade bij eventuele nieuwe overstromingen zo veel mogelijk zou kunnen beperken. Met het oog hierop werd bijvoorbeeld de Saksische regionale wetgeving op het gebied van water aangepast. Twee jaar na de verschrikkelijke gebeurtenissen van augustus 2002 kan nu rustig worden gezegd dat deze doelstelling wordt gehaald. Kijkend naar de omvang van de schade is dat geen vanzelfsprekend resultaat. De steun uit het SFEU is daarbij beslist van doorslaggevend belang geweest. Niet alleen in materiële zin, maar ook door de snelheid waarmee men het herstel kon uitvoeren. In dit opzicht heeft vooral de regel dat het geld van het SFEU binnen een jaar moet zijn besteed er in Saksen en elders voor gezorgd dat men het herstelwerk snel kon uitvoeren.

Tsjechische Republiek

„De uitvoering van het Solidariteitsfonds van de Europese Unie in de Tsjechische Republiek”

Dominika Heřtová, programmadirecteur, Centrum voor buitenlandse hulp, ministerie van Financiën van de Tsjechische Republiek

De Tsjechische Republiek heeft in augustus 2002 te kampen gehad met uitzonderlijk slechte weersomstandigheden. Met name zware regens hebben geleid tot verwoestende overstromingen. Negen van de veertien regio's van het land werden door deze overstromingen getroffen. 17 mensen verloren het leven en 200 000 personen moesten worden geëvacueerd. In totaal werd 6 % van het Tsjechische grondgebied volledig overstroomd. De totale schade werd geraamd op meer dan 2,3 miljard euro.

Dankzij de Europese Commissie, die met de oprichting van het Solidariteitsfonds van de Europese Unie (SFEU) snel op de ramp reageerde, konden de getroffen Tsjechische regio's bijna meteen gebruikmaken van 129 miljoen euro aan steun. Hiervoor werd in december 2002 het groene licht gegeven. Het Centrum voor buitenlandse hulp van het ministerie van Financiën werd belast met de verdeling van dit geld. De uiteindelijke begunstigten (gemeenten, regio's en diverse nationale instanties, verenigingen, ondernemingen waar de productie was stilgevallen en de energietoevoer afgesneden enz.) waren echter in eerste instantie verantwoordelijk voor het ramen van de kosten die voor steun uit het SFEU in aanmerking kwamen.

De hulp werd allereerst gebruikt voor spoedeisende werkzaamheden en voor het herstel van de gezondheidsinfrastructuur, omdat geld nodig was voor de tijdelijke huisvesting van geëvacueerden en voor het herstel van de water- en energievoorziening. In stedelijke gebieden werd de steun met name gebruikt voor het schoonmaken en laten drogen van gemeentelijke gebouwen en voor het afvoeren van modder en afval. Op het platteland werd het geld gebruikt om opruimings- en herstelwerkzaamheden en de tijdelijke versterking van rivieroeveren te betalen.

Naast deze noodmaatregelen werd een belangrijk deel van de uitkering uit het SFEU gebruikt voor vernieuwing van vervoersinfrastructuur, te beginnen bij lokale verbindingen, bruggen, voetpaden en spoorwegen. Er werd veel geld beschikbaar gesteld voor het herstel van stedelijke gebieden en voor de behandeling van drink- en afvalwater.

Aangezien in alle regio's die in 2002 door de overstromingen werden getroffen de schade van vergelijkbare aard was, werden deze maatregelen in al deze regio's uitgevoerd. Enkele bijzondere maatregelen werden echter ook uit het SFEU gefinancierd. Zo werd een bedrag van 3 169 371 euro bestemd voor het behoud van het monument van Theresienstadt. Het ging daarbij om bescherming van dit unieke fortcomplex, om het schoonmaken van het oude drainagesysteem en het

uitvoeren van de meest noodzakelijke reparaties. Ook werd een bedrag van 466 099 euro uitgetrokken voor het behoud van de historische archieven en andere kostbare documenten die door het water waren beschadigd. Na de ramp moesten de archieven onmiddellijk worden bevroren om te voorkomen dat zij verder zouden beschadigen. Omdat het ontdooien, schimmelvrij maken en drogen alleen geleidelijk kan plaatsvinden, bleek dit een bijzonder kostbare operatie. Met het geld van het SFEU werd een deel van de kosten hiervoor gedekt.

De ernstigste schade door de overstromingen ontstond in de hoofdstad Praag (met inbegrip van het historische centrum) en in de regio Centraal Bohemen. De stad Praag kreeg in totaal 60 187 314,50 euro. Hiermee werden maatregelen gefinancierd voor huisvesting en openbare vervoersinfrastructuur, met name voor het schoonmaken en drogen van ondergelopen metrostations. Het grootste deel van het geld dat de stad ontving, werd gebruikt voor het herstel van het culturele erfgoed en voor de volksgezondheid. Wat overbleef werd gebruikt voor onderwijs, herstel van gemeentelijke groenvoorzieningen en de diertuin van Praag. Er werd speciaal een bedrag uitgetrokken voor het schoonmaken en herstellen van de wijk Karlin, die het zwaarst werd getroffen.

Preventie

De overstromingen van augustus 2002 waren uitzonderlijk. Naar schatting zal het 500 tot 1 000 jaar duren voordat zich in de belangrijkste waterlopen dergelijke omstandigheden opnieuw voordoen. Het is ondoenlijk om voor deze situaties alle schaderisico's volledig uit te sluiten. Naar aanleiding van de overstromingen van 2002 is wel een onderzoek gedaan naar de tot op heden genomen maatregelen. De opmerkingen en aanbevelingen uit dit onderzoek worden momenteel op nationaal en provinciaal niveau verwerkt in het stelsel voor bescherming tegen overstromingen. Daarnaast is de mogelijkheid om maatregelen tegen overstromingen te financieren uit de structuurfondsen meegenomen in het communautair bestek en in het enige programmeringsdocument voor de regio Praag.

De uitvoering van het SFEU in de Tsjechische Republiek werd in januari 2004 afgerond. De bijdrage van het SFEU heeft een belangrijke rol gespeeld bij de steun aan de Tsjechische regio's in de nasleep van de overstromingen van augustus 2002. De bijstandsverlening werd door alle betrokkenen ervaren als een voorbeeld van solidariteit en snelle hulpverlening door de Europese Unie.

Contactadres: Dominika.Hertova@mfcrr.cz

MALTA

Bijstandsverlening op Malta en Gozo

Totale kosten: 30 172 291 EUR
EU-bijdrage: 961 220 EUR

„Tussen 15 en 17 september 2003 werd de Maltese archipel geteisterd door zware stormen en hevige regenval. Met als gevolg: overstromingen en ernstige materiële schade. Met het geld dat de Europese Unie uit het Solidariteitsfonds beschikbaar stelde, konden een aantal maatregelen worden uitgevoerd. Het betrof schoonmaken en herstellen van waterleidingen, de herstelling van de elektriciteitsvoorziening, de herstelling van het wegnnet, de verbetering van de constructie van een aantal openbare gebouwen, het uitgraven en afvoeren van puin uit waterlopen, werkzaamheden van hulpverleningsdiensten, beschermen en de herstelling van het erfgoed en culturele bezienswaardigheden.”

Marlene Bonnici, algemeen directeur, Coördinatie Planning en prioriteiten
info.ppcd@gov.mt (<http://ppcd.gov.mt>)

OOSTENRIJK

Herstel van infrastructuur

Totale kosten: 194 000 000 EUR
EU-bijdrage: 134 000 000 EUR

„De overstromingen van augustus 2002 hebben aanzienlijke schade toegebracht aan de openbare infrastructuur. De schade werd geschat op 2,9 miljard euro. Tot de meest getroffen regio's behoorden Ober-Österreich, Nieder-Österreich en het Land Salzburg. 60 % van de bijdrage van het Solidariteitsfonds gebruikte men voor noodreparaties aan de vervoersinfrastructuur — spoorwegen, vaar- en andere wegen. 35 % werd gebruikt voor het verstevigen van oevers. Het resterende deel van het geld diende als een bijdrage aan het schoonmaken van natuurgebieden en het herstel van water- en energievoorziening, telecommunicatie en scholen.”

Siegfried Jachs, minister van Binnenlandse Zaken van Oostenrijk
siegfried.jachs@bmi.gv.at

FRANKRIJK

Rhône: hulp aan getroffen en voorkoming van overstromingen

Totale kosten: 870 000 000 EUR
EU-bijdrage: 19 625 000 EUR

„Het Solidariteitsfonds van de Europese Unie heeft in maart 2004 met spoed geld uitgetrokken voor het herstel van onverzekerde schade ten gevolge van de overstromingen van december 2003 in de Rhônedelta en de regio's Languedoc-Roussillon en Provence-Alpes-Côte d'Azur. De rivier bereikte toen zijn hoogste peil sinds het begin van de metingen. Meteen na ontvangst van het geld in juni 2004 werd de Europese bijdrage gebruikt voor het betalen van de kosten voor de noodhulp (steun aan getroffen) en vooral voor het herstel van waterkeringen. Daarbij werkte men volgens een samenhangend totaalplan dat is gericht op het reguleren van het waterpeil in het hele Rhônebekken tussen het meer van Genève en de Middellandse Zee. Deze werkzaamheden zijn nog in volle gang en gericht op het herstel van de noodzakelijke beschermingen tegen de in de winter veel voorkomende hoge waterstanden.”

Frédéric Dohet, adjunct-secretaris-generaal voor regionale zaken, Prefectuur van de regio Provence-Alpes-Côte d'Azur
Frederic.DOHEt@paca.pref.gouv.fr

SPANJE

Schoonmaak na de olieervuiling door de *Prestige*

Totale kosten: 12 600 000 EUR
EU-bijdrage: 8 626 000 EUR

„Het nationale zee- en kustpark van de Atlantische eilanden van Galicië bestaat uit een aantal eilandgebieden (Ons, Cies en Salvora). Ook de zeebodem van het omringende continentaal platform behoort hiertoe. Dit bijzonder rijke en diverse natuurlijke milieu herbergt vele vogel- en vissoorten en werd direct getroffen door de olieervuiling die het gevolg was van het vergaan van de olietanker *Prestige* in november 2002. Om de olie op te ruimen en de getroffen gebieden schoon te maken werd een aantal noodmaatregelen genomen waarvoor alle medewerkers van het netwerk van Spaanse nationale parken werden ingezet. Ongeveer 10 000 hectare kust en zeebodem werden met de hand schoongemaakt. Experimentele methodes, waaronder waterreiniging en biorestauratie, werden uitgeprobeerd en vervolgens langs de hele kust toegepast. Deze inspanningen werden in zekere zin door de Europese Commissie beloofd toen zij op 15 december 2003 besloot om een bedrag van 8 626 000 euro uit het Solidariteitsfonds beschikbaar te stellen.”

Jesús Casas, directeur Planning en technische programmering, Autonoom Bureau nationale parken
jesus.casas@oapn.mma.es

Portugal

„Het SFEU en de bosbranden in de zomer van 2003 bij Monchique”

Carlos Tuta, burgemeester van de gemeente Monchique, lid van het Comité van de Regio's

Monchique (5 400 inwoners) verschilt van de meeste andere gemeenten in de Algarve. Het beschikt namelijk niet over stranden, maar wel over uitgebreide bossen. Verder is het grondgebied van de gemeente, met het hoogste punt van Zuid-Portugal (de berg Fóia, 903 m) bergachtig van aard. Hiermee vormt het een echte aanvulling op het toeristische aanbod van de Algarve. Net als overal elders in de regio is het toerisme de belangrijkste economische activiteit. Andere bronnen van inkomsten zijn de veeteelt (met name varkens) en de bosbouw (vooral eucalyptus).

In de zomer van 2003 werd de gemeente zwaar getroffen door bosbranden die 82,5 % van zijn grondgebied verwoestten en land- en bosbouwbedrijven, veehouderijen, woningen en infrastructuur in de as legden. Er werden 79 huizen verwoest, waaronder 44 hoofd woningen. Meerdere veehouderijen vielen aan de vlammen ten prooi, vaak met hun veestapel.

In de natuur gingen bij de branden grote gebieden met eucalyptusbomen, kurkeiken, sparren, kastanjes, kreupelhout en aardbeibomen verloren. Elders verwoestten de vlammen vooral tuinderijen en boomgaarden.

De ramp bracht niet alleen schade toe aan het natuurlijke erfgoed en de bebouwing van de gemeente maar had ook voor de langere termijn ernstige nadelige gevolgen voor de berg economie van de Algarve en de instandhouding van de bevolking op bepaalde plaatsen.

Aan de openbare infrastructuur werd grote schade vastgesteld, zowel aan het wegennet als aan drainagesystemen, de watervoorziening en -zuivering en andere voorzieningen. Daarnaast waren borden en markeringen op grote en kleine wegen door het vuur verwoest en raakten greppels, goten en andere waterlopen verstopt door allerlei puin.

Versperde wegen, geblokkeerde waterlopen en waterbouwkundige voorzieningen, beschadigde of verdwenen borden. Dit alles vroeg om de aandacht van de gemeente, die zich heeft ingespannen om de leef-

omstandigheden van zijn inwoners te herstellen en toekomstige risico's te voorkomen.

Omdat de gemeentelijke overheid zelf niet over voldoende middelen beschikte om het herstelwerk uit te voeren, heeft zij bij het Solidariteitsfonds van de Europese Unie (SFEU) een aanvraag ingediend voor een aantal schoonmaak- en opruimprojecten voor waterlopen, voor het herstellen en schoonmaken van wegen in landbouw- en bosgebieden, het herstel van borden op de zwaarst getroffen wegvakken en het herstel van andere beschadigde openbare voorzieningen.

Met alle voorgestelde maatregelen was een bedrag van naar schatting 2 714 102,84 euro gemoeid. Alle ingediende projecten werden goedgekeurd. In oktober 2004 was circa 60 % van de werkzaamheden voltooid; voor andere projecten was de aanbesteding gaande of was het werk net van start gegaan.

Door de uitvoering van de maatregelen met geld van het SFEU konden de bewoners hun normale leven weer oppakken. Niet alleen omdat de materiële schade werd hersteld, maar ook omdat zij op deze manier in zekere zin werden gestimuleerd om de draad na de ramp weer op te pakken en de gevolgen van de door hen geleden schade enigszins werden verzacht.

Contactadres: presidente@cm-monchique.pt

Internet: <http://www.cm-monchique.pt>

Frankrijk: het nieuwe SFEU en de overstromingen

De Gard gered

Het Franse departement Gard werd tot tweemaal toe getroffen door ernstige overstromingen en kreeg van het Solidariteitsfonds van de Europese Unie (SFEU) steun bij het herstel van de enorme schade en de wederopbouw van infrastructuur, gezondheidszorg en maatschappelijke diensten, maar ook bij het verbeteren van de bescherming van dit gebied tegen het water en het voorkomen van risico's. In totaal ging het om 115 projecten die dankzij grote beheersinspanningen binnen de gestelde termijn konden worden voltooid. Een bezoek aan pioniers van het SFEU.

In Sommières heeft het water van de overgestroomde Vidourle de eerste etage van de flatgebouwen bereikt

„Het SFEU is een aanjager,” roept Jean-Pierre Hugues enthousiast. „21 miljoen euro binnen acht maanden besteed, dat is toch een aardig duwtje in de rug voor de economie!” De prefect ⁽¹⁾ weet waar hij over praat, in een tijdsbestek van twee jaar moest hij tot tweemaal toe de uitvoering van het Solidariteitsfonds in zijn departement coördineren.

Het departement Gard (in de regio Languedoc-Roussillon) ligt ingeklemd tussen het Massif Central, de Middellandse Zee en de Rhône en is bijzonder gevoelig voor overstromingen. Op 8 en 9 september 2002 kende dit gebied een razendsnelle stijging van het waterpeil als gevolg van wat meteorologen een „Cevennen-scenario” noemen. In de bergen van de Cevennen, die de noordelijke grens van het departement vormen, ontstaan hevige onweersbuien. Het water dat daarbij valt, baant zich vervolgens razendsnel een weg naar de kustvlaktes. De regen valt soms zo plotseling en in zulke grote hoeveelheden dat rivierbeddingen en de in de loop der eeuwen aangelegde dijken niet zijn opgewassen tegen

de enorme hoeveelheden water. Dit verschijnsel doet zich vaak aan het eind van de zomer voor, maar in september 2002 viel meer neerslag dan ooit was gemeten, met als gevolg een reeks overstromingen met catastrofale gevolgen: 23 doden, 300 (van de 353) in uiteenlopende mate getroffen gemeenten en een materiële schade van naar schatting 830 miljoen euro...

„In Alès zag ik voor het eerst hoe belangrijk verbindingen zijn,” vertelt Samuel Glairon-Rappaz van het Bureau bureau ruimtelijke ordening en lokale ontwikkeling van de prefectuur van het departement Gard. „Wanneer je in de 21e eeuw in Frankrijk ziet dat een stad van 50 000 inwoners volledig van de buitenwereld wordt afgesloten, dan maakt dat behoorlijk indruk”. Door de even hevige als plotselinge overstroming van de Gardon, waardoor alle communicatie-infrastructuur inclusief wegen en GSM-masten werden beschadigd, was de agglomeratie van Alès namelijk gedurende vierentwintig uur verstoken van elk contact met de buitenwereld.

⁽¹⁾ In Frankrijk wordt de staat vertegenwoordigd door een „prefect” in alle 100 „departementen” waarin het land is verdeeld.

„Het gebeurde op 9 september om half zeven 's ochtends... Het water in de Gardon steeg tot een meter boven de kademuur”, herinnert zich François Saix, directeur van de Bonnefonkliniek, een instelling met 200 bedden in het hartje van Alès. „In een klap zette een enorme muur van water de hal volledig blank! Gelukkig lagen er op dat moment geen patiënten in de operatiekamers in het souterrain! Ze hadden geen schijn van kans gehad... De paar medewerkers die er aan het werk waren, konden nog juist het vege lijf redden voordat alles onder water kwam te staan!”

Zo werd het departement Gard net als enige weken eerder Duitsland, de Tsjechische Republiek en Oostenrijk het slachtoffer van rampzalige overstromingen. De regio werd vervolgens ook een van de eerste begunstigten van het op 11 november 2002 ingestelde SFEU. Op de dag af één maand later, op 11 december 2002, besloot de Europese Commissie aan Frankrijk een bedrag van 21 miljoen euro uit het SFEU beschikbaar te stellen voor de financiering van de noodmaatregelen in de Gard. In totaal werden 115 projecten door het Fonds betaald. Daarbij ging het om bedragen die uiteenliepen van tweeduizend tot meer dan twee miljoen euro.

Op het dak van de Bonnefonkliniek is een modulaire unit neergezet waarin de operatiekamers zijn ondergebracht

Overleven

In overeenstemming met de voorschriften van het SFEU werd het geld allereerst gebruikt voor herstel van de infrastructuur. In het departement Gard vergde het herstel van de watervoorziening en vervoersnetwerken een bedrag van 4,5 miljoen euro, terwijl 6,3 miljoen euro nodig was voor de gezondheidszorg en het onderwijs.

In Alès leed de Bonnefonkliniek bijvoorbeeld een schade van 5,4 miljoen euro. Verzekeraars dekten viervijfde van het bedrag, maar een miljoen euro werd niet vergoed. De toekenning van 783 382 euro uit het SFEU was dus welkom. Dankzij een onmiddellijk voorschot van 15 % in het begin van 2003 konden verpleegafdelingen in tijdelijke gebouwen worden gehuisvest en konden de chirurgische afdelingen, waaronder de operatiekamers, worden ondergebracht op de hogergelegen verdiepingen.

Het Solidariteitsfonds geeft een aanvulling op andere steun van de overheid en dicht gaten in particuliere uitkeringen. Tevens biedt het ook dat kleine beetje „extra” dat net het verschil uitmaakt, vooral waar het om preventie gaat. „Met de 311 000 euro van het SFEU konden we niet alleen snel de schade herstellen maar ook preventiemaatregelen nemen. Bijvoorbeeld de plaatsing van waterkerende schuiven of beveiligingen bij onze noodstroomvoorziening”, zo benadrukt Jean-Louis Tetu, adjunct-di-

recteur van het ziekenhuis van Alès (600 bedden), dat evenzeer door de overstromingen werd getroffen. „Allemaal investeringen die we zonder het fonds niet hadden kunnen doen”, zegt Michel Gil, financieel directeur van dit ziekenhuis dat een regiofunctie vervult voor 120 000 mensen.

Het onderwijs kreeg 2,8 miljoen euro. Het fonds hielp talloze crèches, basisscholen, scholengemeenschappen en andere sociaal-pedagogische instellingen in het departement Gard. Zo kreeg bijvoorbeeld in Bagnols het medisch-opvoedkundig instituut „Les Hamelines” bijna 270 000 euro voor het herstel van het gebouw dat grotendeels werd overstroomd door het water uit de Cèze. „Zonder het Europese geld hadden we deze schitterende locatie definitief moeten sluiten en elders opnieuw moeten beginnen.” Dit is de eensgezinde mening van Yves Abad en Jean-Claude Tichadou, respectievelijk directeur en voorzitter van dit centrum voor probleemjongeren.

Als je met begunstigten praat, begrijp je al snel dat met het Solidariteitsfonds nuttige en noodzakelijke voorzieningen kunnen worden gered die zelf niet beschikken over de financiële middelen om een dergelijke ramp te overleven. Zonder het SFEU zouden bijvoorbeeld jaren van verenigingswerk in één klap teniet zijn gedaan. In tegenstelling tot wat je zou kunnen denken, is het Solidariteitsfonds geen „humanitair fonds voor de rijken”, maar een echt instrument voor herstel.

Pont du Gard

„Zonder het SFEU zou het aquaduct nog lang zijn blijven staan in de toestand waarin de Gardon het had achtergelaten”, zegt Bernard Pouverel, directeur van de beheersorganisatie voor de Pont du Gard. „Hoe hard we ook zouden hebben gewerkt, het monument zou kwetsbaar zijn gebleven, terwijl de overstromingen absoluut terug zullen komen.” Voor de op drie na drukst bezochte archeologische bezienswaardigheid van Frankrijk (1,4 miljoen bezoekers per jaar) werden de zaken groot aangepakt: met een investering van 2,2 miljoen euro is dit het meest ambitieuze project van het Solidariteitsfonds in het departement Gard.

Het hoogste Romeinse aquaduct en zijn directe omgeving zijn een internationale topattractie en vaak de bestemming voor dagtochtjes of zwemuitjes van de lokale bevolking. Enkele jaren geleden werd de locatie geheel opnieuw ingericht. Met 9,833 miljoen euro steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) werd het monument opgeknapt en beter beschermd. Tegelijkertijd kwamen er een museum, een restaurant, een terrein voor „gereguleerde” commerciële activiteiten en aparte parkeerterreinen. „En juist toen alles begon te lopen, gooide de Gardon roet in het eten en werden de oevers weggeslagen”, klaagt Bernard Pouverel.

Het geld van het Solidariteitsfonds werd met name voor twee doelen gebruikt. Met 1,36 miljoen euro werd de Gardon over een afstand van 400 m ingedijkt en met een bedrag van 840 000 euro kon een beter recreatieterrein worden ingericht ter vervanging van het terrein dat door de rivier was weggeslagen. „We moesten het ijzer smeden zolang het heet was”, zo vervolgt de directeur. „Op een later tijdstip zou het moeilijk zijn om snel 1,3 miljoen euro te vinden voor het herstel van de kademuur. Wat goed uitkwam, als ik het zo mag zeggen, was dat de bouwplannen eigenlijk nog niet waren vertrokken, omdat ze de laatste hand

legden aan het door het EFRO gefinancierde werk. Verder heeft het SFEU het schoonmaakwerk bespoedigd.

Veiligstelling van de infrastructurele preventievoorzieningen en „onmiddellijke bescherming van het culturele erfgoed” zijn een ander wezenlijk onderdeel van het fonds. In het departement Gard kostte het verwijderen van puin en het schoonmaken van de hoofdbedding van waterlopen 5 miljoen euro, terwijl met het herstel en de — milieuvriendelijke — aanleg van dijken en stuwdammen een bedrag van 2,1 miljoen euro gemoeid was. Het bestaan van „intergemeentelijke waterschappen” voor het beheer van alle waterlopen in eenzelfde stroomgebied heeft de uitvoering van dit deel van het SFEU enorm vereenvoudigd.

Proeftuin

„Je kunt zeggen dat het geld uit het SFEU ten goede is gekomen aan twee soorten instanties”, zegt Chantal Dumontel, directeur regeringsmaatregelen bij de prefectuur van het departement Gard: „Aan de ene kant natuurlijk de „officiële” eindgebruikers, maar ook alle overheidsdiensten, die veel inventiviteit aan de dag moesten leggen om een flexibel beheer tot stand te brengen en soms bestaande werkwijzen drastisch moesten wijzigen. In dit opzicht was het Solidariteitsfonds een proeftuin voor goede werkwijzen”.

De 21 miljoen euro uit het SFEU kwam op 26 december 2002 beschikbaar voor de Gard en werd tussen maart en december 2003 volledig besteed, geheel overeenkomstig de verplichting om subsidie uit het SFEU binnen een en hetzelfde begrotingsjaar te gebruiken. Deze bijzonder korte beheerstermijn vroeg om daadkracht en doelmatig werkende partners. Het SFEU heeft de verschillende overheidsinstanties (landelijke overheid, regio, Conseil Général, gemeenten) maar ook de betrokken opdrachtgevers en ondernemers uit de particuliere sector gedwongen om nauw samen te werken.

De herbouw van de Pont Saint-Nicolas, die een tiental kilometers stroomopwaarts van de Pont du Gard ligt, is een opvallend voorbeeld van de synergie die in zekere zin werd opgelegd door de uitvoering van het Solidariteitsfonds. De bogen van deze uit de 13e eeuw daterende brug over de Gardon zijn maar liefst 19 meter hoog, maar verdwenen in september 2002 toch nog 2,70 m onder het water toen dat op deze plaats bijna 22 meter hoog kwam te staan! De hele bovenbouw van de brug werd verwoest. Omdat hij echter op een belangrijke plaats in het wegennet ligt, en op een symbolische plaats voor de bevolking van het departement, werd besloten om de brug te herbouwen en daarbij recht te doen aan de historische locatie. *„We hebben getwijfeld of we in dit geval vanwege de tijdsdruk wel een beroep op het SFEU konden doen”,* vertelt Michel Ravet, hoofd van het Bureau ruimtelijke ordening en lokale ontwikkeling van de prefectuur van het departement Gard. *„Alles moest voor november 2003 klaar zijn, dus binnen hooguit acht maanden. Dat was een enorme klus en we hebben hem geklaard”.* Binnen vijf maanden wisten namelijk alle financiers, beschermers en ondernemers rondom de Pont Saint-Nicolas de neuzen één kant op te krijgen, het werk aan te besteden en een project af te ronden. Hierbij moesten *„honderden stenen op maat worden uitgehakt omdat er geen een dezelfde afmetingen had”,* zo benadrukt met de tekeningen in de hand ingenieur Claude Cap, die de leiding had over het werk.

De Pont Saint-Nicolas, vernield door de Gardon (boven) en exact herbouwd (onder)

„Marshallplan”

„We kozen voor dit project de mensen die het geld binnen een jaar konden besteden”, legt prefect Jean-Pierre Hugues uit. *„Vervolgens zijn we met „één loket” aan het werk gegaan en hebben we voor het beheer een bijzonder slagvaardige organisatie op poten gezet, met een Bureau wederopbouw, wekelijkse planningsbijeenkomsten en maandelijkse vergaderingen van het comité van toezicht... Het feit dat de voorschriften van het SFEU veel eenvoudiger en flexibeler zijn dan die van het EFRO heeft de zaken vergemakkelijkt. Door deze gelijkenis met het „Marshallplan” is het SFEU bijzonder doelmatig. Ten slotte is het erg stimulerend om te werken met een korte termijn en een vaste einddatum. Op deze manier wordt een maximale inzet bereikt”.*

In december 2003 werd de Gard opnieuw getroffen door overstromingen, maar deze keer kwam het water uit de Rhône. Die trad in de departementen Gard, Vaucluse en Bouches-du-Rhône twee weken lang buiten zijn oevers. 26 gemeenten werden het slachtoffer. Het goede beheer van de SFEU-gelden in 2002 heeft zeker geen nadelig effect gehad op de toekenning van een nieuwe subsidie van 19,626 miljoen euro na deze tweede reeks overstromingen in 2003. Dit geld moest door de drie departementen worden verdeeld.

„We zullen geen vaste klant bij het Solidariteitsfonds worden”, zo benadrukt de prefect. *„Met de bijzonder waardevolle steun van Europa werden maatregelen genomen om risico's te beperken. Dat is allereerst een zaak van ruimtelijke ordening en duurzame ontwikkeling: zo moeten bijvoorbeeld mensen worden gestimuleerd om weer in het centrum van steden en dorpen te gaan wonen en niet op nieuwbouwkavels die sneller kunnen overstromen. Dit is geen geringe opgave. Het feit dat elke aanvraag van een bouwvergunning voor nieuwbouw voortaan wordt geweigerd als er een kans bestaat op overstromingen van meer dan 50 cm is niet echt een populaire maatregel, maar we gaan daarmee wel in de goede richting.”*

Italië

„Hulp van het Solidariteitsfonds in de nasleep van de verschrikkelijke aardbeving van 2002”

Corrado Seller, algemeen directeur van de Italiaanse burgerbescherming

Op 31 oktober en 1 november 2003 werden de Zuid-Italiaanse regio's Molise en Puglia getroffen door een reeks aardbevingen met een kracht van 5,4 op de

schaal van Richter. Deze schokken troffen een groot aantal gemeenten in de provincies Campobasso en Foggia, en brachten een groot deel van de bevolking in moeilijkheden. In de meeste plaatsen binnen het uitgestrekte aardbevingsgebied ontstond aanzienlijke materiële schade. Het gebied van San Giuliano di Puglia werd het zwaarst getroffen. Door de kracht van de aardbeving werd het stadje compleet verwoest en een schoolgebouw stortte in. Daarbij kwamen 27 jonge kinderen en een leerkracht om het leven.

Uiteraard werden bij de ramp onmiddellijk alle eenheden van de burgerbescherming in Italië ingezet. Zo'n 5 000 man — brandweer, politie, militairen en vrijwillige hulpverleners — kwamen op de been om het hoofd te bieden aan een rampzalige situatie die nog eens werd verergerd door een slechte bereikbaarheid en ongunstige weersomstandigheden.

Toen de aarde weer tot rust kwam, bood de omgeving een desolate aanblik. Zo'n 12 000 mensen moesten worden geëvacueerd en in allerijl worden

ondergebracht in 49 geïmproviseerde kampen. Er werden 2 737 tenten, 518 caravans en 14 diensten voor maaltijdvoorziening opgezet. Al snel na deze eerste noodmaatregelen bleek dat voor de vele dakloos geworden bewoners die niet op eigen kracht een nieuw onderkomen konden vinden tijdelijke huisvesting moest worden geregeld. Daar zouden de slachtoffers in min of meer normale omstandigheden kunnen verblijven tot het einde van het wederopbouwwerk.

Er moest dus worden gezocht naar goede plaatsen om deze tijdelijke huisvesting te realiseren. Zo werd voor de meeste inwoners van San Giuliano di Puglia gekozen voor een kleine heuvel op enkele kilometers afstand van de stad. Deze keuze was een compromis tussen veiligheid en het noodzakelijke herstel van de sociaal-economische verbanden. Er verrezen scholen, winkels, kantoren en een kerk, naast woningen voor een duizendtal inwoners. Zo ontstond in afwachting van de herbouw van San Giuliano di Puglia een dorp van houten bungalows.

De totale schade van de aardbeving in 2002 wordt geschat op 1 500 miljoen euro. Op 8 december 2003 besloot de Commissie om een bedrag van ongeveer 31 miljoen euro uit het Solidariteitsfonds aan Molise en Puglia beschikbaar te stellen. Circa 9 miljoen euro was bestemd voor het onmiddellijke herstel van infrastructuur en installaties voor elektriciteits- en watervoorziening, riolering, telecomunicatie, vervoer, gezondheidsdiensten en onderwijsinstellingen. 11 miljoen euro werd uitgetrokken voor de bouw van tijdelijke huisvesting en de organisatie van nooddiensten voor de bevolking van de getroffen gebieden. Ten slotte werd een bedrag van rond de 11 miljoen euro besteed aan de uitvoering van een groot aantal maatregelen die de veiligheid van infrastructuur en de bescherming van het culturele erfgoed moesten waarborgen. Dat was ook nodig omdat veel kerken, monumenten en historische gebouwen in Molise en Puglia ernstig werden beschadigd door de aardbeving.

Een groot deel van het geld van de Gemeenschap is op dit moment al besteed, en de geplande activiteiten verkeren in een vergevorderd stadium. Het belang van de financiële steun van de Europese Unie en de sleutelrol die werd vervuld door het Solidariteitsfonds kunnen daarom niet genoeg worden benadrukt.

Contactadres: corrado.seller@protezionecivile.it

Tijdelijke woningen voor de getroffen

Risicopreventie: een van de prioriteiten van de structuurfondsen voor de periode 2007-2013

Er moet op Europees niveau een geïntegreerde algemene benadering van risico's worden ontwikkeld.

In het kader van Interreg IIIB verleent het SDF-project steun ter voorkoming van overstromingen van de Rijn

7 miljoen getroffen en 60 miljard euro aan verzekerde schade: dat is de balans van de natuurrampen en de technologische rampen die Europa tussen 1998 en 2002 troffen in de 31 lidstaten van het Europees Milieuagentschap (EMA). In de toekomst zal deze situatie alleen nog maar erger worden. Verzekeringsmaatschappijen voorspellen dat alleen al de kosten voor natuurrampen in de komende tien jaar zullen oplopen tot 150 miljard dollar per jaar.

De effecten van de rampen uit de afgelopen jaren op de economische structuur van de getroffen regio's kunnen niet meer worden opgevangen met de bestaande regelingen voor schadevergoeding. De inspanningen van de lidstaten — soms gesteund door de structuurfondsen — om hun economie te revitaliseren of gebieden te saneren, dreigen op deze manier vergeefs te worden. Bovendien treft een natuurramp of een technologische ramp vaak meer dan een land. Daarom moet er op Europees niveau een geïntegreerde algemene benadering van risico's komen.

Preventie omvat verschillende soorten maatregelen: maatregelen voor het verkleinen van risico's, dus het aanpakken van de oorzaak van gevaren (bijvoorbeeld vermindering van de uitstoot van CO₂, een verplichting om te bouwen op plaatsen die niet kunnen overstroomd enz.) en aanpassingsmaatregelen om „met het gevaar te leven” (bijvoorbeeld aanpassing van bouwvoorschriften, bouw van stuwdammen of dijken). Dergelijke maatregelen worden gefinancierd uit het Europese cohesiebeleid en het communautair beleid voor milieubeheer, plattelandsontwikkeling, verkeer of onderzoek.

Door middel van haar achtereenvolgende onderzoeksprogramma's ondersteunt de Commissie ook maatregelen voor vergroting van de kennis over risico's. Maatregelen op het gebied van natuurlijke of technologische risico's worden daarnaast opgenomen in vele richtlijnen en andere wetgeving van de Gemeenschap.

Risicopreventie: van financieringsmogelijkheid tot prioriteit

Veel maatregelen op het gebied van risicopreventie worden gefinancierd in het kader van het huidige cohesiebeleid. Preventieve maatregelen worden rechtstreeks omschreven in de EOGFL-verordening ⁽¹⁾ en in de mededeling van de Commissie inzake het communautair initiatief voor trans-Europese samenwerking Interreg III ⁽²⁾.

Naar aanleiding van de rampen die meerdere lidstaten van de Unie in 2002 troffen, heeft de Commissie in haar herziene indicatieve richtsnoeren met haar prioriteiten voor de uitvoering van de structuurfondsen ⁽³⁾ aanbevolen om financiering van maatregelen voor risicopreventie mogelijk te maken. Zij doet dit in het kader van de tussentijdse herziening van de programma's in 2004 en van de toewijzing van de prestatiereserve waaruit 8,246 miljard euro werd uitgekeerd aan de best presterende programma's.

In het voorstel voor een verordening over het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) dat medio juli 2004 door de Commissie werd goedgekeurd, wordt preventie van risico's aangemerkt als een van de drie prioriteiten voor de periode 2007-2013. In de verordening voor het Europees Landbouwfonds voor Duurzame Ontwikkeling (FEADER) en het Europees Visserijfonds zijn ook bepalingen over risico's opgenomen (zie onderstaande tabel).

Relevante gebieden omschrijven

Gebieden die door de fondsen worden gesteund op grond van sociaal-economische criteria voor de huidige periode zijn niet altijd relevant voor preventieve maatregelen. In het voorstel voor de EFRO-verordening wordt bepaald dat de lidstaat gaat besluiten welke gebieden in aanmerking komen voor ondersteuning.

⁽¹⁾ Verordening (EG) nr. 1257/1999 van de Raad van 17 mei 1999.

⁽²⁾ Document C(2000) 1101 van 28.4.2000.

⁽³⁾ COM(2003) 499 def. van 25.8.2003.

Voor FEADER ligt de verantwoordelijkheid voor preventie-maatregelen bij de gebieden die door een lidstaat als risicogebied worden aangewezen. Ook is het de bedoeling dat de lidstaat herbebossingsgebieden aanwijst.

Het voorstel voor hogere steunbedragen voor gebieden met natuurlijke handicaps zou preventieve maatregelen in deze gebieden moeten bevorderen. Vanwege een problematische financiering kunnen die gebieden niet altijd doeltreffende maatregelen nemen voor de preventie van risico's als brand of lawines.

Vooruitlopen op toekomstige strategieën

De voorstellen voor verordeningen voor de periode 2007-2013 zullen naar verwachting in de loop van 2005 worden goedgekeurd. Als voor die tijd in de lidstaten al wordt nagedacht over de grenzen van relevante geografische gebieden en over de thematische, geografische en financiële concentratie, dan is dat een belangrijk onderdeel voor het welslagen van de ingevoerde strategieën.

Bij het ontwikkelen van deze strategieën moet rekening worden gehouden met natuurlijke en technologische risico's, vooral in de gebieden die daaraan het meest blootgesteld zijn. Instrumenten waarmee alle menselijke, financiële en ecologische effecten in aanmerking kunnen worden genomen, zijn onmisbaar voor het formuleren van effectieve strategieën voor aanpassing aan risico's en risicovermindering.

Op het gebied van risicopreventie maakt het cohesiebeleid een dubbele solidariteit mogelijk. Het biedt niet alleen **financiële steun aan de gebieden met de grootste achterstanden** in de Unie, maar ook aan andere regio's waarvan het concurrentievermogen moet worden gesteund om te zorgen dat ontwikkelingsinspanningen er een **duurzaam** karakter krijgen. Omdat daarnaast maatregelen — of het achterwege blijven daarvan — van bepaalde regio's de ontwikkelingsinspanningen van andere regio's teniet kunnen doen, kan door **regionale samenwerking** de solidariteit tussen deze regio's worden versterkt. Door zich te concentreren op risicopreventie, kan het beleid voor milieu, verkeer en plattelandontwikkeling op dit gebied dankzij het cohesiebeleid van de Gemeenschap een nadrukkelijker rol spelen in de regio's van de 25 lidstaten.

Luchtkwaliteit: het ISPA-programma financiert de terugdringing van de uitstoot van vervuulende stoffen in de centrale Maritsa Oost II in Bulgarije

Cohesiebeleid en risicopreventie

	Periode 2000-2006	Periode 2007-2013
Regionale ontwikkeling	<p>Herziene strategische richtsnoeren</p> <ul style="list-style-type: none"> > Uitvoering van geologisch of stabilisatieonderzoek > Preventieplannen voor natuurlijke risico's <p>Interreg III</p> <ul style="list-style-type: none"> > Gemeenschappelijke richtsnoeren en plannen voor de inrichting en het beheer van grensgebieden > Ontsluiting, duurzame ontwikkeling en behoud van grensoverschrijdende bosgebieden; voorkomen van rampen > Ontwikkeling van gezamenlijke strategieën voor risicobeheer 	<p>Doelstellingen „Convergentie” en „Concurrentievermogen”</p> <p>Plannen voor preventie en beheer van natuurlijke en technologische risico's</p> <p>Doelstelling „Territoriale samenwerking”</p> <p>Thema's</p> <ul style="list-style-type: none"> > Bevordering van de veiligheid op zee > Bescherming tegen overstromingen en bescherming van de maritieme binnenwateren > Preventie en bescherming tegen erosie, aardbevingen en lawines <p>Maatregelen</p> <ul style="list-style-type: none"> > Levering van voorzieningen > Ontwikkeling van infrastructuur > Ontwerp en uitvoering van transnationale bijstandsplannen > Cartografiesystemen voor risico's > Ontwikkeling van gemeenschappelijke instrumenten voor bewaking en bestrijding van risico's
Plattelandontwikkeling	<p>EOGFL</p> <p>Preventie en herstel van natuurlijke risico's en bosbranden met effecten op de land- of bosbouwproductie</p>	<p>FEADER</p> <p>Preventie en herstel van natuurlijke risico's en bosbranden met effecten op de land- of bosbouwproductie</p> <p>Ontwikkeling van bosbouwbestanden en verbetering van hun kwaliteit</p> <ul style="list-style-type: none"> > Eerste bebossing van landbouw- en andere gronden > Versterking van de beschermende rol van bossen in de strijd tegen bodemerosie > Beheer van water en waterkwaliteit
Visserijbeleid		<p>Herstel van het productiepotentieel van de visserijsector, dat is aangetast door natuur- of industriële rampen</p>

NEDERLAND

Verbreding van de Rijnbedding

Totale kosten: 6 591 385 EUR
EU-bijdrage: 2 962 986 EUR

„IRMA, het programma ter voorkoming van overstromingen voor de bekkens van de Rijn en de Maas, heeft tussen 1997 en 2003 vele vaak vernieuwende projecten ondersteund. De verlegging van de Bakenhofdijk bij Arnhem is een goed voorbeeld van de geïntegreerde benadering van IRMA. De bedding van de Rijn moest over een afstand van meerdere kilometers 200 m worden verbreed. Daarvoor moest in de eerste plaats een volkstuincomplex worden verplaatst. Vervolgens werd een afvoerkanaal gegraven langs de winterbedding van de rivier, die in zijn nieuwe verbrede vorm een nieuw natuur- en recreatiegebied voor de lokale bevolking werd. Door dit project, waarin landschapsinrichting en waterbeheer in een sterk verstedelijkte omgeving samengingen, kon het maximale peil in de Rijn op deze plaats met 7 cm worden verlaagd, waardoor de veiligheid van de inwoners van Arnhem is toegenomen.”

Jacqueline Laman, Nederlands ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu, voormalig coördinator van het IRMA-programma
jacqueline.Laman@minvrom.nl

ATLANTISCHE RUIMTE

Maritieme veiligheid op de Atlantische Oceaan

Totale kosten: 84 350 EUR
EU-bijdrage: 48 920 EUR

„Het comité van toezicht van het Interreg IIIB-programma „Atlantische ruimte”, waaraan vele regio's in Frankrijk, Spanje, Ierland, Portugal en het Verenigd Koninkrijk deelnemen, heeft opdracht gegeven voor een studie naar de transnationale samenwerking op het gebied van de veiligheid op zee. Namens de verschillende zeegebieden van de Unie bogen deskundigen zich over de volgende onderwerpen: de belangrijkste thema's voor het op te zetten netwerk; de criteria waaraan projecten zouden moeten voldoen vanuit een oogpunt van samenhang en complementariteit met de taken van de internationale organisaties, de lidstaten en de Europese instellingen en de samenwerkingsverbanden die zouden moeten worden ontwikkeld om projecten een echte meerwaarde voor het maritieme veiligheidsbeleid te geven. Dit initiatief is onderdeel van de voorbereiding voor de toekomstige programmeringsperiode, waarin risicopreventie en de maritieme dimensie prioriteit zullen genieten.”

Ronan McAdam, coördinator van het Interreg IIIB-programma „Atlantische ruimte”
interreg@cr-poitou-charentes.fr
(www.interreg-atlantique.org)

NOORDZEE

Voorkomen van overstromingen

Totale kosten: 9 847 575 EUR
EU-bijdrage: 4 923 788 EUR

„Overstromingen behoren tot de risico's van elk kustgebied. Bij het „FLOWS”-project is een groot aantal partijen uit het Interreg IIIB-samenwerkingsverband „Noordzee” betrokken. Zij spelen een rol op het gebied van de bescherming en duurzame ontwikkeling van gebieden met overstromingsrisico's. FLOWS legt de link tussen de technische en sociale dimensies van het voorkomen van overstromingen en wil deze preventie beter integreren in de ruimtelijke ordening. Het project moet nauwkeuriger kaarten opleveren en daarnaast betere simulatiemethoden voor overstromingen en landgebruik, een waarschuwingssysteem voor risico's en de bewustwording van het grote publiek, politieke beslissers en het bedrijfsleven. Zo werden in het Verenigd Koninkrijk drie demonstratiegebouwen gekozen om procedures te testen die schade door overstromingen kunnen beperken.”

Helen Elliott, projectleider, Cambridgeshire County Council
Helen.elliott@cambridgeshire.gov.uk

ALPENGEBIED

Geodesie in dienst van risicopreventie

Totale kosten: 1 988 334 EUR
EU-bijdrage: 974 167 EUR

„Het project „Alps-GPSQuakenet” streeft naar de totstandkoming van een hoogwaardig transnationaal geodesienetwerk op basis van GPS-sensoren (*Global Positioning System*) in het hele Alpengebied. Dit netwerk heeft een nauwkeurigheid van een millimeter per jaar en is het eerste geodesienetwerk in het Alpengebied. Op deze manier kan volledig gebruik worden gemaakt van alle mogelijke GPS-toepassingen: bepaling van seismische risico's, meteorologie, bewaking van het gebied, navigatie, vervoer, cartografie enz. Door de samenwerking van specialisten op het gebied van geodesie en eindgebruikers zal het project een uitstekend platform bieden voor de gecombineerde opleiding van regionale betrokkenen en jonge wetenschappers.”

Abdelkrim Aoudia, projectleider, Universiteit van Triëst
aoudia@dst.units.it

Website van Inforegio

De website van Inforegio biedt een volledig overzicht van het Europese regionale beleid. Het laatste nieuws is te vinden in de newsroom:

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/newsroom/index_en.htm

Europese Commissie, directoraat-generaal Regionaal beleid
 Eenheid 01 — Informatie en communicatie
 Thierry Daman
 Tervurenlaan 41, B-1040 Brussel
 Fax (32-2) 296 60 03
 E-mail: regio-info@cec.eu.int
 Internet: http://europa.eu.int/comm/dgs/regional_policy/index_en.htm

Informatie over regionale steun van de Europese Unie
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.htm

ISSN 1725-8146

© Europese Gemeenschappen, 2004
 Overname van de inhoud van deze uitgave is toegestaan
 met bronvermelding.

Publicatiebureau

Publications.eu.int